

N:o 23.

Auk. till Riksd. kansli den 12 april 1904, kl. 5 e. m.

*Betänkande, i anledning af väckt motion om vissa ändringar i
bevillnings- och inkomstskatteförordningarna i fråga om
gift kvinnas beskattning.*

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 168, har herr
K. A. Staaff hemställt,

»1:o) att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i bevillnings-
förordningen, hvarigenom gift kvinna, som har egendom under egen för-
valtning, måtte tillerkännas uttrycklig rätt att medelst särskild debetsedel
för sig beskattas;

2:o) att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i inkomstskatte-
förordningen, att gift kvinna, som har egendom under egen förvaltning,
blifver skyldig att själf uppgifva densamma, samt

3:o) att Riksdagen måtte besluta sådana ändringar i bevillnings-
och inkomstskatteförordningen, att gifta makars inkomster ej vidare skola
sammanräknas i fråga om medgifvande af bevillningsfritt afdrag eller i
fråga om beräkning af inkomstskatt.»

Till stöd för sin framställning har motionären anført följande:

»På senare tid har en kraftig och betydande rörelse uppstått i
syfte att åt kvinnan förvärfva full medborgarrätt i samhället. Härvid
hafva kommit under allmän diskussion såväl frågan om politisk rösträtt,

hvilken för närvarande ostridigt är kvinnan undandragen, som äfven frågan om kommunal rösträtt, med hvilken förhållandet är ett helt annat.

Att den ogifta kvinnan, därest hon i öfrigt uppfyller villkoren för kommunal rösträtt, äger utöfva sådan, därom finnes ju icke tvifvel. Men beträffande den gifta kvinnans rösträtt i kommunens angelägenheter råder en viss oklarhet. Detta dock ej så mycket i själfva principen. Visserligen förefinnes enstaka röster, som vilja förmena, att den gifta kvinnan såsom stående under mannens målsmanskap ej skulle kunna äga kommunal rösträtt. Men förkämparne för en motsatt åsikt äro så betydande både till antal och rättslig sakkunskap, att man med ganska stor visshet torde kunna antaga, att tolkningen af civillagstiftningens föreskrifter om målsmanskapet ej behöfver lägga hinder i vägen.

Nej, det är i själfva verket ett helt annat förhållande, som i praxis visat sig utgöra ett svåröfvervinneligt hinder för de gifta kvinnornas kommunala medborgarrätt. Detta hinder kommer från skattelagstiftningen och dess tillämpning. Myndigheterna hafva — i saknad af bestämd föreskrift i bevillningsförrordningen — länge varit ovissa och vacklande beträffande spörsmålet, huruvida gift kvinna, som har egendom under egen förvaltning, därmed ock har rätt att erhålla egen debetsedel. Och utan att genom den egna debetsedeln särställas såsom ett skatte-subjekt för sig lärer den gifta kvinnan hafva föga godt af den henne i princip, som sagdt, säkerligen ej förvägrade rätten att kunna utöfva kommunal rösträtt.

Intresserade och pålitliga personer hafva lämnat mig uppgifter, utvisande huru sväfvande och oklar myndigheternas uppfattning är i förevarande fall. Så har före 1903 i Stockholm ett stort antal gifta kvinnor erhållit egen debetsedel, i de flesta fall på därom framställd begäran. På förfrågan å öfverståthållareämbetets afdelning för uppbörds-ärenden samt i de olika uppbördskontoren om gifta kvinnor, som styrkte, att de hade egendom under egen förvaltning, vore berättigade att erhålla egen debetsedel, svarades dels å somliga håll, att så vore förhållandet, dels å andra, att någon rätt hade de visserligen ej, men att man brukade tillmötesgå en dylik begäran. Faktiskt är emellertid, att i flera fall, där hustrun begärt egen debetsedel, hon erhållit sådan de första åren, men att efter någon tid hennes inkomster ånyo sammanförts med mannens på dennes debetsedel. Då det af Riksdagen fastställda deklarationsformuläret innehåller föreskrifter, att »i skattskyldigs uppgift om inkomst skall innefattas äfven hustruns inkomst», kommer den gifta kvinnan hädanefter

att få ännu svårare att erhålla den egna debetsedel, på hvilken hennes kommunala rösträtt är beroende.

Åtskilliga män, hvilkas hustrur hade egendom under sin förvaltning, angåfvo sistlidne vår i deklarationen uttryckligen hustruns inkomst såsom en särskild post och fogade till deklarationen en af både mannen och hustrun undertecknad anhållan, att hustrun måtte för sig taxeras och erhålla egen debetsedel. I de flesta fall beviljades denna anhållan. Hustrun erhöll egen debetsedel, däri henne påfördes bevilling. Däremot blef hon ej påförd någon inkomstskatt, utan mannens och hustruns inkomster sammanfördes under denna rubrik på mannens debetsedel. Emellertid har det också inträffat, att en dylik anhållan ej beviljats, utan att hustrun, som i många år förut haft egen debetsedel — och i detta fall också kommunal rösträtt — nu gått förlustig densamma. I ett par fall i Stockholm har hustrun själf deklarerat. I intetdera fallet har gjorts anmärkning. I det ena fallet fanns boskillnad och mannen var ej deklarationsskyldig. I det andra hade både mannen och hustrun inkomst af arbete: hustrun fick egen debetsedel, men vid beräkningen af inkomstskatten sammanslogos bådas inkomster i mannens debetsedel. I Nyköping har försök af hustrun att själf deklarerat ogillats, hvaremot hon utan särskild anhållan af mannen erhållit egen debetsedel.

Det synes vara i hög grad önskvärdt, att det missförhållande, som sålunda genom författningarnes oklarhet existerar, varder häfdt. Och detta torde böra tillgå så, att *dels* i bevillningsförrordningen införes ett stadgande, som uttryckligen föreskrifver, att gift kvinna, som har egendom under egen förvaltning, också skall bekomma särskild debetsedel, *dels* det stadgande i inkomstskatteförrordningen (deklarationsformuläret), som föreskrifver, att i skattskyldigs uppgift om inkomst skall innefattas äfven hustruns inkomst, ändras därhän, att hustrun skall, där hon har egendom under egen förvaltning, själf deklarerat. Detta senare synes vara så mycket nödvändigare, som mannens deklarationsskyldighet ju i många fall alldeles icke gifver den nödiga tryggheten för en riktig deklaration. I ett stort antal fall, där hustrun utverkat boskillnad och själf af kapitalafkastning eller genom eget arbete njuter sitt uppehälle, saknar naturligtvis mannen närmare kännedom om hustruns förmögenhetsställning och inkomster. Detta i all synnerhet då boskillnaden tillkommit för att rädda hustruns egendom undan mannens slöseri eller oförmåga att rätt sköta ekonomin. I sådana fall gifver ju mannens deklaration »på heder och samvete» mycket liten trygghet för att uppgiften

verkligen är riktig — likasom denna skyldighet i själfva verket är ett orimligt åläggande för en person, som saknar de nödiga förutsättningarne att med visshet kunna rätt fullgöra den. Mannens namn under den af hustrun framlagda uppgiften blir ju därvid en tom formalitet, hvilket är något helt och hållet stridande emot afsikten med deklarationen.

En härifrån alldeles skild fråga är naturligtvis den, huruvida jämväl den nu i bevillningsförordningen (11 § 1 mom.) och inkomstskatteförordningen (10 §) föreskrifna sammanräkningen af äkta makars inkomster vid bestämmande af bevillningsfritt afdrag och beräkning af inkomstskatt fortfarande böra kvarstå oförändrade, änskönt hustrun tillerkännes rätt att genom egen debetsedel för sig beskattas. Emellertid synas goda grunder förefinnas för en ändring i dessa afseenden. Det torde icke med rätta kunna sägas, att sammanslagningen af två personers särskilda hushållning till en hushållning medför sådan besparing, att det eventuella bortfallandet af bevillningsafdrag eller ett eventuellt påläggande af inkomstskatt därigenom rättfärdigas. Allra minst kan detta naturligtvis vara fallet, i händelse makarne erhålla barn i äktenskapet. För de små hushållen spelar skatteutgiften i närvarande tider en så stor roll, att det alldeles ej ligger utom det tänkbaras gräns, att ett bibehållande af de nuvarande reglerna kunna i åtskilliga fall ingifva betänkligheter mot att ingå äktenskap och på detta sätt uppmuntra till lösa förbindelser.»

Gällande bevillningsförordning innehåller beträffande taxering af gift kvinnas inkomster icke något annat stadgande än det, att ifråga om bevillningsfrihet eller lindring i bevillningen den skattskyldiges sammanräknade årsinkomster, »däri inbegripna äfven hustruns», skola ligga till grund för beräkningen. Inkomstskatteförordningen har samma föreskrift, och i det fastställda, vid sistnämnda förordning fogade deklarationsformuläret föreskrifves, att i skattskyldigs uppgift om inkomst skall innefattas äfven hustruns inkomst.

Motionären framhåller, att bevillningsförordningens knapphändiga bestämmelser i föreliggande ämne vållat olikhet vid tillämpningen. Så lär det å vissa orter hafva inträffat, att vederbörande myndighet, vanligen på begäran, utfärdat särskild debetsedel för gift kvinna med egendom under egen förvaltning, under det att i andra fall en i sådan riktning framställd anhållan icke blifvit bifallen.

Bevillningsutskottet finner det vara billigt och rättvist, att gift kvinna för sådana intäkter, däröfver hon enligt lag äger att ensam råda, för sig taxeras, samt att sålunda bevillning henne påföres och särskild debetsedel för henne utfärdas. I likhet med motionären anser därför utskottet, att i bevillningsförordningen bör lämnas uttrycklig föreskrift i nyssberörda hänseende, helst bestämmelserna om äkta makars skattskyldighet därigenom komme att bringas i öfverensstämmelse med gällande lagstiftning angående deras inbördes egendomsförhållanden och omfattningen af mannens målsmanskap. Utskottet finner sig emellertid icke böra afgifva något förslag till de bestämmelser, som tarfvas för genomförande af den utaf utskottet sålunda förordade ändringen i bevillningsförordningen. Enligt utskottets mening böra nämligen nya föreskrifter i ämnet föregås af en utredning beträffande den inverkan dessa kunna hafva å såväl bevillningsförordningens stadganden i öfrigt som ock uppbördsreglementet och andra därmed sammanhörande författningar. Utskottet inskränker sig därför att hemställa om en skrifvelse i ämnet till Kungl. Maj:t.

Motionären har vidare framhållit, att gift kvinna med egendom under egen förvaltning borde själf afgifva vederbörlig uppgift rörande den af denna egendom härflytande inkomst, samt dessutom föreslagit, att äkta makars inkomster icke skulle sammanräknas hvarken i fråga om bevillningsfrihet eller lindring i bevillningen eller vid beräkandet af inkomstskatt. Att meddela föreskrifter i den af motionären sist antydda riktning synes emellertid utskottet — äfven om något afseende icke fästes vid möjlig minskning af statsverkets inkomster — vara mindre tillrådligt redan af det skäl, att det helt visst skulle väcka ovilja, om familjer med samma årsinkomst finge utgöra olika skatt blott därför, att hustrun i ena fallet ägde inkomst, däröfver hon hade att ensam råda, men i det andra fallet saknade sådan inkomst. Med denna uppfattning har utskottet icke heller anledning att föreslå en uppdelning af uppgiftsskyldigheten emellan man och hustru utan afstyrker motionen jämväl i den delen.

Med stöd af hvad nu blifvit anfördt, hemställer bevillningsutskottet,

att Riksdagen ville besluta,

1:o) att, i anledning af den utaf herr Staaff i förvarande motion under punkten 1:o) gjorda hemställan, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t

täcktes för Riksdagen framlägga förslag till sådana bestämmelser, att gift kvinna med egendom, däröfver hon enligt lag äger att ensam råda, varder med särskild debetsedel för sig beskattad; samt

2:o) att herr Staafts föreliggande motion i öfrigt icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 april 1904.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

vid punkterna 1:o) och 2:o):
af herrar friherre *Trolle*, *Weinberg* och *Wester*; samt

vid punkten 2:o):
af herr *Beckman*, som anförde:

»I punkt 2:o) af ifrågavarande motion har motionären hemställt: 'att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i inkomstskatteförordningen, att gift kvinna, som har egendom under egen förvaltning, blifver skyldig att själf uppgifva densamma.'

Såsom utskottet erinrat, innehåller det vid inkomstskatteförordningen fogade deklarationsformulär i fråga om gift kvinnas taxering föreskrift därom, att i mannens uppgift om inkomst skola innefattas äfven hustruns inkomster.

Motionären har fäst uppmärksamheten på den förvirring, som vållas af denna bestämmelse. Det har nämligen förekommit, att hustru, som haft egendom under sin förvaltning, på begäran visserligen erhållit särskild debetsedel, men att densamma upptagit allenast den henne påförda bevillning, under det att däremot henne åliggande inkomstskatt sammanförts med mannens å dennes debetsedel.

En naturlig konsekvens af utskottets beslut om skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan om förslag till sådana bestämmelser, att gift kvinna med egendom, däröfver hon själf äger råda, skall med särskild debetsedel för sig beskattas, synes mig vara, att motionen tillstyrkes äfven i här berörda del. Detta så mycket mer, som det enligt min uppfattning ligger i sakens natur, att endast den, som har egendom under sin förvaltning, bör kunna åläggas att 'på heder och samvete' uppgifva densamma. En sådan försäkran lär svårligen kunna för annan persons räkning afgifvas. Nu rådande bestämmelser äro i här berörda afseende

i hög grad otillfredsställande. Jag har därför yrkat, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen, i anledning af herr Staafts förvarande motion i denna del, ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t tacktes för Riksdagen framlägga förslag till sådana bestämmelser, att gift kvinna med egendom, däröfver hon enligt lag äger att ensam råda, varder skyldig att rörande den af sagda egendom härflytande inkomst själf afgifva vederbörlig uppgift;» samt

af herrar *K. G. Karlsson* och *Höjer*, hvilka instämt i den af herr Beckman afgifna reservationen.

Härjämte hafva nedannämnde herrar ledamöter i utskottet begärt få antecknad, att de icke deltagit,

herr friherre *Klingspor* i behandlingen af detta ärende inom utskottet, samt

herrar *A. Hammarström* och *O. A. Ericsson* i ärendets slutliga behandling inom utskottet.
